

Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS

Janusz Poznański Natalia Wasilenko

**P O L S K O – R O S Y J S K I
S Ł O W N I K T E M A T Y C Z N Y**

**Ustanowienie opiekuna tymczasowego
dla małoletniego obywatela Ukrainy**

Warszawa 2022

AUTORZY

mgr Janusz Poznański – filolog, tłumacz przysięgły języka rosyjskiego, b. ławnik Sądu Okręgowego w Warszawie, autor książki *Tłumacz w postępowaniu karnym* (Wyd. Translegis), wykładowca Interdyscyplinarnego Podyplomowego Studium Kształcenia Tłumaczy w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego, wiceprezes PT TEPIS trzech kadencji
Prace nad słownikiem: dobór polskiej terminologii i frazeologii, dobór rosyjskich ekwiwalentów, rozdziały „Postępowanie w sprawie o ustanowienie opiekuna tymczasowego”, „Ogólne zasady tłumaczenia rozpraw”, prace redakcyjne

mgr Natalia Wasilenko – prawnik, tłumacz przysięgły języka rosyjskiego, b. rosyjski adwokat, absolwentka studiów doktoranckich na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, wykładowca Interdyscyplinarnego Podyplomowego Studium Kształcenia Tłumaczy w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego
Prace nad słownikiem: dobór rosyjskich ekwiwalentów polskiej terminologii i frazeologii

W PRACACH NAD SŁOWNIKIEM BRAŁY UDZIAŁ

dr Magda Olesiuk-Okomska – doktor nauk prawnych (Uniwersytet Warszawski), tłumacz specjalistyczny języka angielskiego i specjalista prawnego języka angielskiego, świadczy obsługę prawną w języku polskim i angielskim, członek Rady Naczelnej PT TEPIS
Prace nad słownikiem: dobór polskiej terminologii i frazeologii prawnej

dr Maja Werbeniec-Michalak – doktor nauk humanistycznych, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego i Narodowego Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki w Kijowie, tłumacz przysięgły języka ukraińskiego i rosyjskiego, specjalizuje się w ukraińskiej terminologii prawnej i prawniczej
Prace nad słownikiem: rozdział „Latynizacja ukraińskich imion, imion odojcowskich i nazwisk”

PRZEDMOWA

W dniu 12 marca 2022 r. została opublikowana *ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa* (Dz.U. 2022 poz. 583). Ustawa reguluje między innymi tryb ustanawiania opiekunów tymczasowych dla małoletnich obywateli Ukrainy.

Niniejszy słownik zawiera terminologię i frazeologię prawną, prawniczą, a także słownictwo niespecjalistyczne, które może występować w wypowiedziach sędziego oraz uczestników rozprawy sądowej, mającej na celu ustanowienie opiekuna tymczasowego. Wiele z tych terminów będzie występowało także w postępowaniu cywilnym o innej tematyce. Adresatami słownika są tłumacze przysięgli oraz tłumacze powoływani *ad hoc*. Słownik zawiera ok. 350 wyrazów hasłowych, łącznie ok. 2300 wyrazów,

Słownik w postaci pliku PDF do samodzielnego wydrukowania jest dostępny do pobrania na stronie internetowej <https://tepis.org.pl>. Korzystanie ze słownika jest bezpłatne.

Poza wersją polsko-rosyjską została opracowana wersja polsko-ukraińska (przez Darynę Soldatenko i Maję Werbeniec-Michalak) oraz polsko-angielska (przez Zofię Rybińską).

Autorzy wyrażają serdeczne podziękowania Sędzi Beacie Szostek z Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza za udzielone konsultacje.

Autorzy będą wdzięczni za nadsyłanie uwag, które pomogą udoskonalić słownik.

POSTĘPOWANIE W SPRAWIE O USTANOWIENIE OPIEKUNA TYMCZASOWEGO

Wyciąg z ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. 2022, poz. 682, Dz. U. 2022, poz. 684, Dz. U. 2022, poz. 350)

Art. 25. 1. Małoletniego obywatela Ukrainy (...), który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych odpowiedzialnych za niego zgodnie z prawem obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej, reprezentuje oraz sprawuje pieczę nad jego osobą i majątkiem opiekun tymczasowy.

2. Opiekun tymczasowy (...) jest upoważniony do reprezentowania małoletniego oraz sprawowania pieczy nad jego osobą i majątkiem. (...)

4. Opiekuna tymczasowego ustanawia sąd opiekuńczy właściwy ze względu na miejsce pobytu małoletniego.

5. Ustanawiając opiekuna tymczasowego, sąd kieruje się dobrem dziecka. Opiekun tymczasowy powinien być ustanowiony przede wszystkim spośród krewnych, powinowatych lub innych osób dających rękojmię należytego wykonywania obowiązków opiekuna.

7. Dla kilku małoletnich można ustanowić jednego opiekuna tymczasowego, jeżeli nie zachodzi sprzeczność między ich interesami. Opiekunem tymczasowym dla rodzeństwa w miarę możliwości należy ustanowić tę samą osobę.

8. Postępowanie o ustanowienie opiekuna tymczasowego może być wszczęte na wniosek lub z urzędu.

9. Wniosek o wszczęcie postępowania zawiera: 1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowany; 2) imię i nazwisko lub nazwę wnioskodawcy, jego adres zamieszkania lub pobytu albo siedziby, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej; 3) imię i nazwisko małoletniego, jego adres zamieszkania lub pobytu; 4) imiona i nazwiska rodziców oraz nazwisko rodowe matki małoletniego bądź informację, że nie są one znane; 5) płeć małoletniego; 6) datę i miejsce urodzenia małoletniego; 7) rodzaj oraz serię i numer dokumentu, stanowiącego podstawę przekroczenia granicy przez małoletniego, jeżeli występuje; 8) imię i nazwisko kandydata na opiekuna tymczasowego, jego datę urodzenia, adres zamieszkania lub pobytu oraz serię i numer dokumentu tożsamości albo informację o braku kandydata; 9) imię i nazwisko oraz adres zamieszkania lub pobytu osoby sprawującej faktyczną pieczę nad małoletnim, jeżeli małoletni nie znajduje się pod pieczęcią kandydata na opiekuna tymczasowego; 10) osnovę wniosku.

10. Jeżeli we wniosku wskazano kandydata na opiekuna tymczasowego, należy ponadto podać stopień pokrewieństwa albo powinowactwa kandydata na opiekuna tymczasowego z małoletnim bądź informację o braku pokrewieństwa albo powinowactwa, a w przypadku osoby sprawującej faktyczną opiekę nad małoletnim – datę, od której pieczę jest sprawowana.

12. W sprawie o ustanowienie opiekuna tymczasowego sąd orzeka w postępowaniu nieprocesowym po przeprowadzeniu rozprawy. Sąd przesłuchuje kandydata na opiekuna tymczasowego i osobą sprawującą faktyczną pieczę nad małoletnim oraz wysłuchuje małoletniego, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala, uwzględniając w miarę możliwości jego rozsądne życzenie.

13. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, jeżeli kandydat na opiekuna tymczasowego sprawuje faktyczną pieczę nad małoletnim, a okoliczności sprawy nie budzą wątpliwości co do prawidłowego wykonywania tej pieczy i dobro małoletniego się temu nie sprzeciwia, sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe wyłącznie do dowodów z dokumentów i rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym.

15. Sąd rozpoznaje sprawę bezzwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia wpływu do sądu wniosku lub powzięcia informacji o konieczności ustanowienia opiekuna tymczasowego.

16. Odpis postanowienia sąd doręcza uczestnikom postępowania, właściwej jednostce pomocy społecznej oraz Komendantowi Głównemu Straży Granicznej.

17. Postanowienie o ustanowienie opiekuna tymczasowego jest skuteczne i wykonalne z chwilą jego ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą jego wydania.

18. W postępowaniu o ustanowienie opiekuna tymczasowego nie pobiera się opłat, a wydatki ponosi Skarb Państwa.

**PRZYKŁADOWE POSTANOWIENIE
O USTANOWIENIU OPIEKUNA
TYMCZASOWEGO**

Sygn. akt V Nsm 123/22

P O S T A N O W I E N I E

Dnia 30 marca 2022 r.

Sąd Rejonowy w Barczewie V Wydział Rodzinny i Nieletnich

w następującym składzie:

Przewodniczący: sędzia Jan Kowalski
po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2022 r. w Barczewie
na posiedzeniu niejawnym sprawy
z wniosku Viry Sadovenko (Vira Sadovenko)
o ustanowienie opiekuna tymczasowego dla małoletniej obywatelki Ukrainy Nadii Hotsuliak (Nadia Hotsuliak) na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

postanawia:

1. ustanowić opiekuna tymczasowego dla małoletniej obywatelki Ukrainy Nadii Hotsuliak, urodzonej w dniu 24.07.2015 r. w Char-kowie, córki Petra i Liubovi (Petro i Liubov) z d. Sadovenko, ostatnio zamieszkałej w Ukrainie, legitymującej się paszportem o numerze ABC 123456, który służył do przekroczenia granicy polsko-ukraińskiej w dniu 06 marca 2022 r.;
2. obowiązki opiekuna tymczasowego powierzyć Virze Sadovenko, urodzonej w dniu 08 stycznia 1947 r., PESEL: 47010845, zamieszkałej w Barczewie przy ul. Parkowej 9 m. 3, legitymującej się paszportem o numerze XYZ 123456;
3. rozszerzyć uprawnienia opiekuna tymczasowego do reprezentowania małoletniej i podejmowania wszelkich decyzji w sprawach medycznych (m.in. leczenia, diagnostyki, przeprowadzania badań, pobytów w szpitalu, farmakologii, zabiegów, rehabilitacji, terapii i edukacji (w tym m.in. diagnozowania, udziału w terapiach, decyzji o zajęciach szkolnych i pozaszkolnych) oraz w zakresie wyjazdów rekreacyjnych;
4. koszty postępowania przejąć na rachunek Skarbu Państwa;

5. stwierdzić, że postanowienie jest skuteczne i wykonalne.

Zarządzenie

Odpis postanowienia doręczyć wnioskodawczyni wraz z pouczeniem o możliwości złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia oraz wniesienia apelacji;

Odpis postanowienia doręczyć właściwemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej, Centrum Pomocy Rodzinie i Komendantowi Głównemu Straży Granicznej.

Uwaga, nazwa sądu, dane osobowe itp. nie są autentyczne.

OGÓLNE ZASADY TLUMACZENIA ROZPRAW

TLUMACZENIE USTNE

Przebieg całej rozprawy należy tłumaczyć wnioskodawcy, ponieważ ma prawo składania wniosków dowodowych, zadawania pytań świadkom i biegłym, ustosunkowywania się do ich wypowiedzi, musi więc rozumieć wszystko to, co zostało powiedziane podczas rozprawy. Praw takich nie ma świadek, dlatego wystarczy tłumaczyć na język obcy wypowiedzi, kierowane do niego.

Terminologia specjalistyczna. Gdy tłumacz nie zna znaczenia użytego podczas rozprawy terminu prawnego, powinien zwrócić się do sędziego z prośbą o wyjaśnienie. Jeśli cudzoziemiec nie rozumie znaczenia prawidłowo przetłumaczonego mu terminu, tłumacz informuje o tym sędziego, który wyjaśni jego znaczenie. W prostych przypadkach znaczenie może wyjaśnić tłumacz, dobierając słowa zrozumiałe dla cudzoziemca. W wypowiedziach cudzoziemców terminologia prawna zazwyczaj nie występuje.

Tłumaczenie konsekwentne (następcze) stosowane jest podczas tłumaczenia na język polski wyjaśnień i zeznań składanych przez cudzoziemców. Wypowiedzi muszą być protokołowane, dlatego sędzia przerywa je po zazwyczaj jednym zdaniu, dzięki czemu tłumacz nie ma trudności z zapamiętaniem. Dla sądu ważna jest możliwość oceny wnioskodawcy i świadków – właściwości ich charakteru, zasad, poziomu intelektualnego i moralnego. Cechy te przejawiają się m.in. w sposobie, w jakim wypowiadają się te osoby, dlatego należy wiernie oddać nie tylko treść, ale także styl i nawet specyfikę wypowiedzi. Wiernie tłumaczenie ułatwi sądowi ocenę wiarygodności wyjaśnień i zeznań cudzoziemców. Tłumaczyć należy w pierwszej osobie, np.: „Przyjechałem w środę”, a nie: „Wnioskodawca przyjechał w środę”. Wypowiedzi nie należy streszczać.

Tłumaczenie symultaniczne (jednoczesne, „szeptanka”) stosowane jest podczas tłumaczenia na język obcy wypowiedzi sędziego i polskiego uczestnika rozprawy, gdy ten nie przerywa swoich wypowiedzi na tłumaczenie konsekwentne. Styl tłumaczenia na język obcy nie ma wpływu na orzeczenie, dlatego można się ograniczyć do przekazania treści wypowiedzi. Gdy przemawiająca osoba mówi zbyt szybko, aby możliwe było przetłumaczenie wszystkich słów, wypowiedź można streścić.

Tłumaczenie techniką *a vista*. Tłumacz otrzymuje do tłumaczenia ustnego tekst w formie pisanej, dzięki czemu nie musi zapamiętywać jego treści, notować nazwisk, danych liczbowych itp., tłumaczy w dogodnym dla siebie tempie. Tłumaczenie *a vista* pozwala na dokonanie najbardziej wiernego tłumaczenia. Gdy podczas rozprawy ma być odczytane np. postanowienie o ustanowieniu opiekuna, można zwrócić się do przewodniczącego o udostępnienie jego odpisu lub kopii do tłumaczenia.

Tłumacz ma prawo zwrócić się sędziego z prośbą, aby wypowiadająca się osoba przemawiała wolniej, mówiła głośniejszym głosem, aby powtórzyła zdanie. Może zadawać cudzoziemcowi pytania, gdy wypowiedź nie jest zrozumiała. O treści rozmowy z cudzoziemcem należy informować sąd. Tłumacz ma prawo wygłosić komentarz do swojego tłumaczenia, gdy wypowiedź cudzoziemca mogłaby zostać niewłaściwie zrozumiana, np. ze względu na różnice międzykulturowe.

LATYNIZACJA UKRAIŃSKICH IMION, IMION ODOJCOWSKICH I NAZWISK

Większość języków państwowych posługujących się niełacińskim systemem zapisu posiada własną, ustaloną krajowymi przepisami transliterację. W przypadku języka ukraińskiego jest to oficjalny system, przyjęty Rozporządzeniem Gabinetu Ministrów Ukrainy z dn. 27 stycznia 2010 r. nr 55 „W sprawie uporządkowania zasad transliteracji alfabetu ukraińskiego na alfabet łaćniński”, tzw. standard paszportowy (KMU 2010, źródło: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF#Text>). Ten system do zastąpienia pewnych znaków wykorzystuje wieloznaki, inne zaś pomija. Aby zapisać ukraińskie nazwisko literami łaćnińskimi należy każdą literę ukraińską (z wyjątkiem miękkiego znaku i apostrofu) zastąpić literą lub połączeniem literowym alfabetu łaćnińskiego. Miękki znak i apostrof (Ь, ') pomija się.

Niezależnie od regulacji ukraińskich, już wcześniej, bo od 1995 roku, istniał międzynarodowy standard transliteracji cyrylicy na znaki alfabetu łaćnińskiego w postaci międzynarodowej normy ISO 9. Z przepisami tej właśnie normy została następnie zharmonizowana polska norma PN-ISO 9:2000, stosowana np. w krajowych katalogach bibliotecznych. Ten system szeroko wykorzystuje znaki diakrytyczne, ale przede wszystkim jest zgodny z założeniami transliteracji idealnej, w której nadrzędną zasadą jest to, aby proces był doskonale odwracalny (retransliteracja). Jest to możliwe wyłącznie w sytuacji, gdy jednemu znakowi graficznemu odpowiada jeden znak graficzny drugiego systemu zapisu (1:1).

Zapewne Czytelnik zada sobie pytanie, dlaczego transliteracje różnią się między sobą i którą powinien stosować? Starając się odpowiedzieć stosunkowo zwięźle, należy zauważyć, że w ramach transliteracji rozróżniamy dwa systemy: system A, z wykorzystaniem znaków diakrytycznych, i uproszczony system B, z wykorzystaniem połączeń literowych. W transliteracji według zasad ukraińskich (system B), nie każdej literze pierwowzoru odpowiada jeden znak literowy drugiego alfabetu, np. ж = zh, ш = shch, ь = Ø, ' = Ø, nie spełnia ona zatem wymogów stawianych transliteracji idealnej. Wydaje się, że ustawodawca ukraiński, uchwalając standard paszportowy, mógł kierować się kwestią praktyczną, a mianowicie większą łatwością skorzystania np. z dwuznaku SH na odwzorowanie ukraińskiej litery Ш, zamiast wyszukiwania w komputerze diakrytyzowanej litery Š, tracąc jednak możliwość pełnej retransliteracji. Pomimo zatwierdzonego standardu, dyskusje na Ukrainie trwają nadal – wybór pomiędzy praktycznością stosowania a wiernością wydaje się być dylematem trudnym do rozstrzygnięcia nawet dla specjalistów z dziedziny normalizacji.

CO Z TEGO WYNIKA DLA TŁUMACZA?

Autorka jest zdania, że nie można odmówić poszczególnym państwom prawa do samodzielnego stanowienia o zasadach transliteracji z języka państwowego na alfabet łaćniński, nawet w warunkach istnienia innego, wcześniej przyjętego systemu międzynarodowego. W związku z tym, słuszne wydaje się stosowanie w polskich dokumentach urzędowych zapisu imion, imion odojcowskich i nazwisk według systemu ukraińskiego (KMU 2010).

Nie można nie wspomnieć o jeszcze innej, ważnej kwestii: dlaczego Ukraina zdecydowała się na „uporządkowanie” zasad transliteracji? Przed rokiem 2010 stosowano tam równolegle różne systemy transliteracyjne (np. angielski przy wydawaniu paszportów, francuski – praw jazdy), co prowadziło do rozbieżności w zapisach nazwiska tej samej osoby lub na linii rodzic – dziecko. Dlatego konieczne było uporządkowanie, tj. ujednoczenie tych zasad. Po przyjęciu przywołanego na wstępie Rozporządzenia, w paszportach wydanych obywatelom ukraińskim po 2010 roku, obowiązuje jedna norma (patrz: 3. kolumna tabeli). Bez względu na to, na specjalny wniosek osoby zainteresowanej, nazwisko w paszporcie może zostać przepisane z uprzednio wystawionego dokumentu, czyli według wcześniej obowiązujących zasad.

JAK NALEŻY POSTĄPIĆ W PRAKTYCE PROCESOWEJ?

1. Jeśli osoba posiada paszport, imię i nazwisko do polskiego dokumentu procesowego przepisujemy z paszportu literami łacińskimi.
2. Imię ojcowskie, a w razie braku paszportu również imię i nazwisko, zapisujemy według zasad transliteracji określonych przepisami ukraińskimi, tj. KMU 2010.
3. Kolejność zapisu w języku ukraińskim (ПІБ), w którym na pierwszej pozycji występuje nazwisko, po nim imię, a następnie imię ojcowskie należy zmienić na kolejność charakterystyczną dla języka polskiego, zgodnie z którą nazwisko jako nazwa własna osobowa, chronologicznie późniejsza od imienia, stoi po nim na drugim miejscu, np. Чанаях Ігор Михайлович – Ihor Mykhailovych Chanaiakh. Tego typu zabieg zmiany szyku pomoże uniknąć pomyłek w odróżnieniu trudnych przypadków imion od nazwisk.

Znaki charakterystyczne dla języka ukraińskiego: **ґ, є, і, ї, ’** (apostrof).

Zapis alfabetem ukraińskim	Wymowa	Zapis alfabetem łacińskim – obowiązująca norma (KMU 2010)
А а	A a	A a
Б б	B b	B b
В в	W w	V v
Г г	H h (twardo)	H h
Ґ ґ	G g	G g
Д д	D d	D d
Е е	E e	E e
Є є	Je je, ie	Ye – na początku wyrazu ie – w pozostałych pozycjach
Ж ж	Ž ž	Zh zh
З з	Z z	Z z
Зґ зґ	Zh zh	Zgh zgh – dla odróżnienia od dwuznaku „zh”, odpowiadającego ukraińskiej literze „ж”
И и	y	Y y
І і	I i	I i
Ї ї	Ji ji	Yi – na początku wyrazu i – w pozostałych pozycjach
Й й	J j	Y – na początku wyrazu i – w pozostałych pozycjach
К к	K k	K k
Л л	Ł ł, L l	L l
М м	M m	M m
Н н	N n	N n
О о	O o	O o
П п	P p	P p
Р р	R r	R r
С с	S s	S s
Т т	T t	T t

У у	U u	U u
Ф ф	F f	F f
Х х	Ch ch (miętko)	Kh kh
Ц ц	C c	Ts ts
Ч ч	Cz cz	Ch ch
Ш ш	Sz sz	Sh sh
Щ щ	Szcz szcz	Shch shch
Ю ю	Ju ju, iu	Yu – na początku wyrazu iu – w pozostałych pozycjach
Я я	Ja ja, ia	Ya – na początku wyrazu ia – w pozostałych pozycjach
ь (miękki znak)	zmięczamy poprzedzającą spółgłoskę	pomijamy
' (apostrof)	pomijamy	pomijamy

Przykłady

Христина Віталіївна Хмельницька
Chmelnyts'ka)

Галина Григорівна Гавриленко

Марія Олегівна Єршова

Ольга Миколаївна Шевчук

Жанна Сергіївна Расчосова

Віталій Юрійович Харкавлук

Ігор Олегович Мацько

Геннадій Григорович Завіруха

Михайло Степанович Іващенко

Iwaszczenko)

Khrystyna Vitaliivna Khmelnytska (wym.:

Halyna Hryhorivna Havrylenko (wym.: Hawrylenko)

Mariia Olehivna Yershova (wym.: Jerszowa)

Olha Mykolaivna Shevchuk (wym.: Szewczuk)

Zhanna Serhiiivna Raschosova (wym.: Rasczosowa)

Vitalii Yuriiiovych Kharkavliuk (wym.: Charkawluk)

Ihor Olehovych Matsko (wym.: Macko)

Hennadii Hryhorovych Zavirukha (wym.: Zawirucha)

Mykhailo Stepanovych Ivashchenko (wym.:

POLSKO-ROSYJSKI SŁOWNIK TEMATYCZNY

A

adopcja (= *przysposobienie*) усыновление, удочерение

adwokat адвокат

akt małżeństwa актовая запись о заключении брака

akt urodzenia актовая запись о рождении

akt zgonu (*sporządza USC*) актовая запись о смерти

akta sprawy материалы дела, дело

alimenty алименты

B

babka, babcia бабка, бабушка

bez opieki osób dorosłych odpowiedzialnych za niego без опеки взрослых лиц, несущих ответственность за него

biegły (*np. b. lekarz psychiatra*) судебный эксперт, эксперт

bliski krewny близкий родственник

brat брат

bratanek (*syn brata*) племянник

C

Centrum Pomocy Rodzinie (CPR) Центр помощи семье

centrum usług społecznych центр социальных услуг

cioteczny brat (*syn ciotki*) двоюродный брат

ciotka, ciocia тётка, тётя

cudzoziemiec иностранный гражданин, *pot.* иностранец

czas trwania małżeństwa период брака

członek rodziny член семьи

D

diagnostyka диагностика, распознавание болезней

dobro małoletniego dziecka благо несовершеннолетнего ребёнка

dofinansowanie дофинансирование

dokument podróży документ, предоставляющий право пересекать границу

dokument tożsamości документ, удостоверяющий личность

domniemany ojciec предполагаемый отец

doręczyć wezwanie na rozprawę вручить повестку в судебное заседание

dowód w sprawie доказательство по делу

dowód z dokumentu документальное доказательство

dziadek дед, дедушка

działania wojenne военные действия

dziecko pochodzi / nie pochodzi z małżeństwa ребёнок от брака, ребёнок рождён в браке / ребёнок не от брака, внебрачный ребёнок

dziecko pochodzi od ... (+ *imiona i nazwiska rodziców*) родителями ребёнка являются ...

dziecko urodzone w czasie małżeństwa ребёнок рождён в период брака

dziecko urodzone z małżeństwa ребёнок рождён в браке

E

edukacja образование

G

gospodarstwo domowe домашнее хозяйство

I

instytucja prawna институт права, правовой институт

interesy majątkowe dziecka имущественные интересы ребёнка

interesy osobiste dziecka личные интересы ребёнка

K

kandydat na opiekuna tymczasowego кандидат во временные опекуны

kara pozbawienia wolności наказание в виде лишения свободы

karta (tj. *kartka w aktach sprawy*) (**k.**) лист дела (л.д.)

Karta Dużej Rodziny Карта большой семьи

karta pobytu вид на жительство

karta zgonu (*sporządza lekarz*) справка о смерти

kierownik jednostki organizacyjnej pomocy społecznej руководитель структурного подразделения социальной помощи

Kodeks cywilny (k.c.) Гражданский кодекс (ГК)

Kodeks postępowania cywilnego (k.p.c.) Гражданский процессуальный кодекс (ГПК)

Kodeks rodzinny i opiekuńczy (k.r.o.) Кодекс о семье и опеке

Komendant Główny Straży Granicznej Главный комендант Пограничной службы

konflikt zbrojny w Ukrainie вооружённый конфликт в Украине

korzyść majątkowa выгода имущественного характера

koszty postępowania przejąć na rachunek Skarbu Państwa процессуальные расходы возложить на Государственную казну

koszty sądowe судебные расходы

koszty utrzymania i wychowania dziecka расходы на содержание и воспитание ребёнка

krewni родственники

krewny w linii bocznej родственник по боковой линии

krewny w linii prostej родственник по прямой линии

księga urzędu stanu cywilnego книга актов гражданского состояния

kuzyn двоюродный брат

L

legalny pobyt w Polsce законное пребывание в Польше

legitymować się paszportem o numerze ... предъявлять заграничный паспорт номер ...

M

macocha мачеха

majątek małoletniego имущество несовершеннолетнего

małoletni (*nie ukończył 18 lat*) несовершеннолетний

małżeństwo zostało rozwiązane брак был расторгнут
małzonek супруг
matka nie żyje мать умерла
matka z domu ... (+ *nazwisko panieńskie*) девичья фамилия матери ...
miejsce pobytu место пребывания
miejsce urodzenia место рождения
miejsce zamieszkania место проживания

N

na podstawie ustawy на основании закона
na rozprawie в судебном заседании
nadać numer PESEL присвоить персональный номер в Государственной электронной системе учёта населения PESEL
nadzór nad wychowaniem dziecka надзор за воспитанием ребёнка
nakłady na utrzymanie dziecka расходы на содержание ребёнка
nałożyć na kogoś obowiązek возложить *na kogo-л.* обязанность
naruszyć czyjeś prawo нарушить *чьё-л.* право
nazwisko panieńskie matki девичья фамилия матери
nazwisko rodowe matki девичья фамилия матери
niekaralność отсутствие судимости
niepełnoletni несовершеннолетний
nieprawomocne postanowienie не вступившее в законную силу постановление
nieprawomocny wyrok 1. не вступившее в законную силу судебное решение (*w sprawie cywilnej*), 2. не вступивший в законную силу приговор (*w sprawie karnej*)
nieznany ojciec неизвестный отец, отец неизвестен
Numer Identyfikacji Podatkowej (NIP) Идентификационный налоговый номер (ИНН)

O

obecność obowiązkowa присутствие обязательно
objąć kogoś opieką принять *кого-л.* под опеку, взять *кого-л.* под опеку
obowiązek obciąża kogoś обязанность возложена *na kogo-л.*
obowiązki opiekuna обязанности опекуна
obyczajność нравственность
obywatel Ukrainy гражданин Украины
ochrona prawna правовая защита, правовая охрана
oddalić wniosek отказать в удовлетворении заявления, отказать в удовлетворении ходатайства
odebrać przyrzeczenie od świadka принять присягу у свидетеля
odpis aktu małżeństwa свидетельство о браке
odpis aktu urodzenia свидетельство о рождении
odpis aktu zgonu свидетельство о смерти
odpis postanowienia заверенная копия постановления
odpowiedzialność karna za złożenie fałszywych zeznań уголовная ответственность за дачу ложных показаний
ogłosić postanowienie огласить постановление
ograniczenie władzy rodzicielskiej ограничение родительских прав

ojciec отец
ojcostwo отцовство
ojczym отчим
okoliczności sprawy обстоятельства дела
opieka medyczna медицинская опека
opieka nad kimś опека над кем-л.
opiekun опекун
opiekun faktyczny фактический опекун
opiekun prawny 1. опекун по решению суда; 2. опекун на основании нотариально удостоверенной доверенности, выданной родителями
opiekun tymczasowy временный опекун
opinia o kimś характеристика на кого-л.
opinia biegłego заключение эксперта, экспертное заключение
opłata sądowa государственная пошлина
organizacja pozarządowa неправительственная организация
orzeczenie (tj. wyrok lub postanowienie) судебное постановление
orzekać выносить судебное постановление
osiągnąć pełnoletność достигнуть совершеннолетия, достигнуть возраста совершеннолетия
osoba niepełnoletnia несовершеннолетнее лицо
Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) Центр социальной помощи
oświadczenie (np. złożyć o. przed sądem) 1. заявление, 2. волеизъявление

P

pasierb пасынок
paszport загранпаспорт
pedagog педагог
pełnoletni совершеннолетний
pełnomocnik procesowy (adwokat, radca prawny) процессуальный представитель
pełnomocnik z urzędu (tj. powołany przez sąd) представитель, назначенный судом
PESEL (Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności) Государственная электронная система учёта населения РП
piecza nad małoletnim попечение в отношении несовершеннолетнего
pisemna zgoda письменное согласие
po rozpoznaniu sprawy рассмотрев дело
pobyt na terytorium RP пребывание на территории РП
pochodzenie dziecka z małżeństwa рождение ребёнка в браке
podejmować wszelkie decyzje принимать любые решения
podlegać pieczy подлежать попечению
pokrewieństwo родство
policja полиция
pomoc finansowa финансовая помощь
pomoc społeczna социальная помощь
pomoc Ukrainie помощь Украине
ponosić koszty utrzymania dziecka нести расходы по содержанию ребёнка
popelnić przestępstwo совершить преступление
posiedzenie niejawne закрытое заседание

postanowienie постановление

postanowienie jest skuteczne i wykonalne постановление является окончательным и исполнимым

postępowanie dowodowe производство по исследованию доказательств, исследование доказательств

postępowanie nieprocesowe неисковое производство

postępowanie sądowe судебное производство, судопроизводство, судебное разбирательство

potrzeby dziecka нужды ребёнка

pouczenie o prawach i obowiązkach разъяснение прав и обязанностей

pouczyć kogoś o czymś разъяснить кому-л. что-л.

powierzyć komuś obowiązki opiekuna возложить на кого-л. обязанности опекуна

powinowactwo свойство

powinowaty свойственник

powołać tłumacza назначить переводчика, привлечь переводчика к ...

powództwo (*np. wytoczyć p. przeciwko komuś*) иск (*напр., podać иск к кому-л.*)

powzięcie informacji получение информации

pozbawić kogoś opieki лишить кого-л. опеки

pozbawienie władzy rodzicielskiej лишение родительской власти

pozew przeciwko komuś o coś 1. исковое заявление к кому-л. о чём-л., 2. гражданский иск к кому-л. о чём-л.

pozostawać pod czyjąś opieką оставаться под чьей-л. опекой

pożycie małżeńskie совместная жизнь супругов

pólsierota полусирота

prawo obowiązujące w Rzeczypospolitej Polskiej право, действующее в Республике Польша

prawomocny wyrok 1. вступившее в законную силу судебное решение (*w sprawie cywilnej*), 2. вступивший в законную силу приговор (*w sprawie karnej*)

proces cywilny гражданский процесс

prokurator прокурор

protokolant судебный секретарь, секретарь

protokół протокол

prować postępowanie przed sądem осуществлять судопроизводство

przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki находиться на территории Республики Польша без опеки

przedstawiciel organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy cudzoziemcom представитель неправительственной организации, занимающейся вопросами помощи иностранным гражданам

przedstawiciel ustawowy małoletniego (*np. ojciec*) законный представитель несовершеннолетнего

przekroczyć granicę пересечь границу

przemoc domowa домашнее насилие

przeprowadzić dowód w sprawie 1. представить доказательство для исследования по делу, 2. исследовать доказательство по делу

przesłuchać świadka допросить свидетеля

przesłuchanie допрос

przestępstwo na szkodę małoletniego преступление, причинившее вред несовершеннолетнему

przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece преступление против семьи и опеки

przewodniczący (sędzia) председательствующий

przyrodni brat (mają wspólną matkę lub wspólnego ojca) единоутробный брат, единокровный брат

przysięga świadka присяга свидетеля

Przyrzekam, że powierzone mi obowiązki opiekuna wykonam z całą sumiennością i zgodnie z interesem społecznym, mając zawsze na względzie dobro osoby podlegającej mojej pieczy. (przysięga opiekuna) Я торжественно клянусь, что возложенные на меня обязанности опекуна буду исполнять с полной добросовестностью и в соответствии с общественными интересами, всегда руководствуясь благом лица, находящегося под моей опекой (*присяга опекуна*)

przysługuje komuś władza rodzicielska кто-л. имеет право осуществлять родительскую власть, кто-л. имеет право на осуществление родительской власти

przysposabiający усыновитель, удочеритель

przysposobienie (= adopcja) усыновление, удочерение

przysposobiony, przysposobiona усыновлённый, удочерённая

przyznać komuś świadczenie pieniężne признать за кем-л. право на получение денежной выплаты

przyznać komuś władzę rodzicielską признать за кем-л. право на осуществление родительской власти

psycholog психолог

R

radca prawny юрисконсульт

reprezentować dziecko представлять интересы ребёнка

reprezentować małoletniego представлять интересы несовершеннолетнего

rękojmia należytego wykonywania obowiązków гарантия надлежащего исполнения обязанностей

rodzeństwo братья и сёстры

rodzice są nieznaní родители неизвестны

rodzice są rozwiedzeni родители разведены

rodzona matka родная мать

roszczenia o coś требования о чём-л.

rozkład pożycia małżeńskiego распад совместной жизни супругов

rozpoznawać sprawę рассматривать дело

rozprawa sądowa 1. судебное заседание, 2. судебное разбирательство

rozprawa sądowa online судебное заседание онлайн

rozstrzygać sprawę 1. рассматривать дело, 2. рассматривать дело и выносить по нему судебное постановление

rozstrzygnięcie sądu разрешение дела судом

rozszerzyć uprawnienia opiekuna расширить права опекуна

rozwód rodziców развод родителей

rozwój umysłowy умственное развитие

S

sala rozpraw зал судебного заседания, зал суда

sąd cywilny суд по гражданским делам
sąd karny суд по уголовным делам
sąd opiekuńczy суд по делам опеки
sąd rejonowy районный суд
Sąd Rejonowy w Pruszkowie Районный суд г. Прушков
sąd w następującym składzie: ... суд в следующем составе: ...
sędzia судья
sierota сирота
siostra сестра
siostrzeniec (*syn siostry*) племянник
Skarb Państwa Государственная казна
skazać za ... осудить за ...
składać sprawozdanie представлять отчёт
skuteczność i wykonalność z chwilą wydania postanowienia окончательность и исполнимость постановления с момента его вынесения
spełniać wymogi соответствовать требованиям
spokrewniony состоящий в родстве
sprawa cywilna гражданское дело
sprawa przy drzwiach zamkniętych рассмотрение дела в закрытом судебном заседании
sprawa z wniosku (*np. Sidorova*) дело по заявлению (*напр., Сидорова*)
sprawa z zakresu prawa rodzinnego дело из сферы семейных отношений
sprawować faktyczną opiekę nad małoletnim осуществлять фактическую опеку над несовершеннолетним
sprawować pieczę nad osobą i majątkiem осуществлять попечение в отношении лица и имущества
stan zdrowia состояние здоровья
stawić się w sądzie явиться в суд
stawiennictwo osób wezwanych явка вызванных лиц
stopień dojrzałości małoletniego степень зрелости несовершеннолетнего
stopień pokrewieństwa степень родства
stopień powinowactwa степень свойства
stosunki rodzinne семейные отношения
Straż Graniczna (SG) Пограничная служба
stryj, stryjek (*brat ojca*) дядя (*со стороны отца*)
stwierdzić, że ... констатировать, что ...
sygnatura akt дело №, номер дела
sytuacja materialna dziecka материальное положение ребёнка

Ś

środek zaskarżenia жалоба, мера обжалования
środki na utrzymanie dziecka средства на содержание ребёнка
środki na wychowanie dziecka средства на воспитание ребёнка
świadczenia ze Skarbu Państwa пособие из Государственной казны
świadczenie pieniężne денежное пособие
świadcstwo zgonu (*sporządza USC*) актовая запись о смерти
świadek свидетель

świadomy odpowiedzialności karnej осознавая уголовную ответственность

Świadomy znaczenia moich słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że będę mówił szczerą prawdę, niczego nie ukrywając z tego, co jest mi wiadome. (*przyrzeczenie świadka*) Осознавая значимость моих слов и ответственность перед законом, торжественно клянусь, что я буду говорить истинную правду, ничего не скрывая из того, что мне известно. (*присяга свидетеля*)

T

terapia терапия

tłumacz powołany *ad hoc* переводчик, назначенный для разового участия по делу

tłumacz przysięgły присяжный переводчик (*официальный переводчик*)

tłumaczenie zdalne дистанционный перевод

toczy się sprawa o ograniczenie władzy rodzicielskiej осуществляется производство по делу об ограничении родительской власти

tożsamość cudzoziemca личность иностранного гражданина

transliteracja транслитерация

U

ubezwłasnowolniony признанный недееспособным

uchodźca z Ukrainy беженец из Украины

uczestnik postępowania участник производства

udzielać cudzoziemcom ochrony предоставлять иностранным гражданам защиту

Urząd do Spraw Cudzoziemców Управление по делам иностранных граждан

Urząd Stanu Cywilnego (USC) орган Записи актов гражданского состояния (орган ЗАГС)

usprawiedliwić nieobecność (w sądzie) представить доказательство уважительности отсутствия, признать отсутствие уважительным

ustaje opieka опека прекращается

ustalić ojcostwo установить отцовство

ustalić pochodzenie dziecka установить происхождение ребёнка

ustanie opieki прекращение опеки

ustanowić kogoś opiekunem назначить *кого-л.* опекуном

ustanowić opiekuna tymczasowego назначить временного опекуна

Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. 2022, poz. 583) Закон РП «О помощи гражданам Украины в связи с вооружённым конфликтом на территории этого государства» (Вестник законов РП 2022, ст. 583)

utrzymanie dziecka содержание ребёнка

uwzględnić wniosek удовлетворить заявление, удовлетворить ходатайство

uzyskanie pełnoletności достижение совершеннолетия

W

w przedmiocie czegoś (tj. w sprawie czegoś) на предмет *чего-л.* (*т.е. по какому-л. делу*)

w trybie art. ... в порядке ст. ...

walki zbrojne вооружённые бои

warunki życia условия жизни

wezwać na rozprawę вызвать в судебное заседание, вызвать в суд

wezwanie na rozprawę (*pisemne*) повестка в судебное заседание, повестка в суд
wiek dziecka возраст ребёнка
więzy krwi узы крови, кровные узы
wiza виза
władza rodzicielska родительская власть, родительские права
wnieść pozew подать исковое заявление, обратиться с иском
wnieść wniosek подать заявление, подать ходатайство
wniosek o ustanowienie opiekunem tymczasowym заявление о назначении временным опекуном
wniosek o wszczęcie postępowania заявление о возбуждении производства
wnioskodawca заявитель
wnoszę o coś прошу о чём-л., прошу + *инфинитив*
wnuk, wnuczek внук, внучек
wokanda список дел, назначенных к рассмотрению
współdziałać соучаствовать
wstępni родственники по прямой восходящей линии
wszczynać postępowanie возбуждать производство
wszystkie ważniejsze sprawy все самые важные дела
wuj, wujek дядя
wydać orzeczenie (*t.j. w. postanowienie lub wyrok*) вынести судебное постановление
wydział cywilny sądu судебная коллегия по гражданским делам
wydział rodzinny i nieletnich судебная коллегия по семейным делам и делам несовершеннолетних
wyjaśnienia wnioskodawcy показания заявителя
wyjazdy rekreacyjne рекреационные поездки
wykonywać władzę rodzicielską осуществлять родительскую власть
wyłączyć jawność rozprawy принять решение о рассмотрении дела в закрытом судебном заседании
wypłacać świadczenie pieniężne выплачивать денежное пособие
wyrok 1. судебное решение (*w sprawie cywilnej*), 2. приговор (*w sprawie karnej*)
wyrok rozwodowy решение суда о разводе
wyrok w sprawie o rozwód решение суда о расторжении брака
wysłuchać małoletniego опросить несовершеннолетнего
Wysoki Sądzie! (*do pojedynczego sędziego*) Ваша честь! (*do składu orzekającego*) Уважаемый суд!
wystąpić z powództwem обратиться с иском
wytoczyć powództwo o coś обратиться с иском о чём-л., обратиться с иском
wyżywienie питание

Z

z urzędu по инициативе (*государственного органа, напр., суда*)
zabezpieczenie interesów osoby pozostającej pod opieką обеспечение интересов лица, находящегося под опекой
zagrożenie życia угроза для жизни
zajęcia pozaszkolne внешкольные занятия

zajęcia szkolne школьные занятия
zakwaterowanie поселение, размещение, расквартирование
zapewnić komuś opiekę обеспечить кому-л. опеку
zapewnić pomoc обеспечить помощь
zapewnić zakwaterowanie обеспечить поселение, размещение, расквартирование
zaprzeczenie ojcostwa оспаривание отцовства
zarządzenie sądu распоряжение суда
zasądzić od X na rzecz Y kwotę 1000 zł взыскать с X в пользу Y сумму в размере 1000 злотых
zaskarżyć orzeczenie обжаловать судебное постановление
zaświadczenie lekarskie медицинская справка
zaświadczenie o niekaralności (potocznie) справка об отсутствии судимости
zataić prawdę утаить истину
zawiadomienie уведомление
zawrzeć małżeństwo заключить брак
zażalenie na postanowienie жалоба на постановление
zdolności do czynności prawnych дееспособность
zestać nieprawdę дать ложные показания
zeznania świadka показания свидетеля, свидетельские показания
zezwolenie разрешение
złożyć oświadczenie 1. представить заявление, 2. представить волеизъявление
złożyć wniosek подать заявление, подать ходатайство
złożyć wyjaśnienia дать показания
złożyć zeznania дать показания
zstępni родственники по прямой нисходящей линии
związek małżeński брак, брачный союз
zwolnić kogoś od obowiązku objęcia opieki освободить кого-л. от обязанности взять под опеку

Ż

żyjący rodzice живые родители, родители живут